

УДК 792.8:378.147

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-10\(40\)-1541-1554](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-10(40)-1541-1554)

Демещук Андрій Сергійович доцент кафедри хореографічних та мистецьких дисциплін, Коледж хореографічного мистецтва «Київська муніципальна академія танцю імені Сержа Лифаря», м. Київ, <https://orcid.org/0009-0006-4043-3769>

Курілов Дмитро В'ячеславович старший викладач кафедри хореографічних та мистецьких дисциплін, Коледж хореографічного мистецтва «Київська муніципальна академія танцю імені Сержа Лифаря», м. Київ, <https://orcid.org/0009-0003-5661-0633>

Ятченко Надія Сергіївна старший викладач кафедри хореографічних та мистецьких дисциплін, Коледж хореографічного мистецтва «Київська муніципальна академія танцю імені Сержа Лифаря», м. Київ, <https://orcid.org/0009-0008-8121-4882>

ПЕДАГОГІЧНІ СТРАТЕГІЇ ФОРМУВАННЯ СЦЕНІЧНОЇ ВИРАЗНОСТІ У СТУДЕНТІВ-ХОРЕОГРАФІВ

Анотація. Дослідження присвячене висвітленню педагогічних стратегій формування сценічної виразності у студентів-хореографів у процесі фахової підготовки.

Метою було окреслити ключові компоненти та підходи до розвитку сценічної культури майбутніх виконавців, поєднуючи аналіз ролі педагога, активних методів навчання і колективної практики.

Методологічною основою дослідження стали аналіз і синтез наукових джерел, порівняльний метод, структурно-функціональний підхід до визначення педагогічних стратегій, а також контент-аналіз вітчизняних і зарубіжних публікацій.

Використано узагальнення практичних методик і систематизацію сучасних форм сценічної підготовки.

У межах першого завдання виявлено, що педагог виконує подвійну функцію організатора та наставника, який поєднує постановочну роботу із вихованням художнього мислення. Він створює педагогічні моделі, що стимулюють ініціативність студентів, їхню готовність до переосмислення матеріалу та формування індивідуального виконавського почерку, що

підтверджується дослідженнями про роль наставника у розвитку творчої автономії. Виконання другого завдання дало змогу систематизувати активні методи формування творчої індивідуальності, а саме імпровізаційні практики, проектну діяльність, рефлексивні обговорення й аналіз відеозаписів.

Показано, що поєднання цих методів формує гнучкість мислення, здатність швидко реагувати на сценічну ситуацію та закладає підґрунтя для розвитку сценічної культури й особистої виразності виконавця. За результатами третього завдання проведено аналіз стратегій роботи з колективом і сценічної практики, який виявив, що квазіпрофесійні моделюючі вправи, ситуації новизни та спільні репетиції створюють умови для професійної соціалізації студентів, розвитку відповідальності за спільний результат і формування навичок ефективної командної взаємодії.

Додатково підкреслено важливість участі у концертах і конкурсах як інструменту формування сценічної впевненості. Отримані результати можуть бути використані викладачами хореографічних дисциплін, керівниками творчих колективів, методистами мистецьких закладів для розробки навчальних програм і тренінгових курсів, спрямованих на інтеграцію технічної, креативної та психологічної складових у підготовці майбутніх хореографів.

Матеріали дослідження корисні також студентам і молодим виконавцям, які прагнуть розвивати власну сценічну індивідуальність та готовність до публічної діяльності.

Ключові слова: педагогіка, сценічна виразність, класичний танець, акторська майстерність, техніка виконання.

Demeshchuk Andrii Sergiyovych Associate Professor at the Department of Choreographic and Artistic Disciplines, College of Choreographic Art “Serge Lifar Kyiv Municipal Academy of Dance”, Kyiv, <https://orcid.org/0009-0006-4043-3769>

Kurilov Dmytro Vyacheslavovych Senior Lecturer at the Department of Choreographic and Artistic Disciplines, College of Choreographic Art “Serge Lifar Kyiv Municipal Academy of Dance”, Kyiv, <https://orcid.org/0009-0003-5661-0633>

Iatchenko Nadiia Serhiivna Senior Lecturer at the Department of Choreographic and Artistic Disciplines, College of Choreographic Art “Serge Lifar Kyiv Municipal Academy of Dance”, Kyiv, <https://orcid.org/0009-0008-8121-4882>

PEDAGOGICAL STRATEGIES FOR FORMING STAGE EXPRESSION IN STUDENT CHOREOGRAPHERS

Abstract. The study is devoted to highlighting pedagogical strategies for the formation of stage expressiveness in choreographic students in the process of professional training. The goal was to outline key components and approaches to the development of stage culture of future performers, combining an analysis of the role of the teacher, active teaching methods and collective practice. The methodological basis of the study was the analysis and synthesis of scientific sources, a comparative method, a structural-functional approach to determining pedagogical strategies, as well as content analysis of domestic and foreign publications. A generalization of practical methods and systematization of modern forms of stage training were used. Within the framework of the first task, it was revealed that the teacher performs a dual function - an organizer and a mentor, who combines production work with the education of artistic thinking. He creates pedagogical models that stimulate students' initiative, their readiness to rethink the material and the formation of an individual performing style, which is confirmed by studies on the role of the mentor in the development of creative autonomy.

The implementation of the second task made it possible to systematize active methods of forming creative individuality: improvisational practices, project activities, reflective discussions and analysis of video recordings. It is shown that the combination of these methods forms flexibility of thinking, the ability to quickly respond to the stage situation and lays the foundation for the development of stage culture and personal expressiveness of the performer. Based on the results of the third task, an analysis of strategies for working with the team and stage practice was conducted, which revealed that quasi-professional modeling exercises, situations of novelty and joint rehearsals create conditions for the professional socialization of students, the development of responsibility for the common result and the formation of skills of effective team interaction. The importance of participation in concerts and competitions as a tool for forming stage confidence was additionally emphasized. The results obtained can be used by teachers of choreographic disciplines, heads of creative teams, methodologists of art institutions for the development of curricula and training courses aimed at integrating technical, creative and psychological components in the preparation of future choreographers. The research materials are also useful for students and young performers who seek to develop their own stage individuality and readiness for public activity.

Keywords: pedagogy, stage expressiveness, classical dance, acting skills, performance technique.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Сценічна виразність у хореографії – це злагоджене поєднання технічної майстерності й артистичного образу. Вона формується комплексно, поєднуючи класичну техніку руху з прийомами акторського мистецтва та режисерської думки. Зокрема, дослідники наголошують, що в структурі компетенції майбутнього хореографа містяться вміння демонструвати артистичність, імпровізувати та творчо інтерпретувати матеріал, сформованість сценічної культури і невербальних навичок під час виступу [1].

Наявні дослідження також засвідчують, що підготовка студентів-хореографів часто зосереджується на формальному відпрацюванні рухів, тоді як розвиток артистичної інтерпретації, імпровізаційності та сценічної культури лишається недостатньо структурованим [1]. З іншого боку, зростає запит на міждисциплінарні програми, що поєднують класичну техніку, основи акторської майстерності, режисерське мислення та методики психологічної підтримки творчості, що дає змогу студенту формувати власний сценічний стиль і демонструвати конкурентоспроможність на професійній сцені [2].

Водночас акторська майстерність називається невіддільним компонентом виконавської майстерності танцівника, що тісно пов'язане з виразністю танцювального образу [2]. Таким чином, розвиток сценічної виразності вимагає міждисциплінарного підходу, який охоплює всі її аспекти від опанування класичних технік володіння тілом до освоєння драматургічних і режисерських прийомів постановки. Тож важливу роль у цьому відіграє педагог, який виступає як організатор репетиційного процесу, так і наставником, мотиватором та провідником у світ творчого пошуку.

Його завдання полягає у створенні педагогічних моделей, здатних розвивати у виконавців ініціативність, художню самостійність і здатність до переосмислення хореографічного матеріалу відповідно до сучасних мистецьких тенденцій [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальність теми підтверджується результатами сучасних досліджень, які висвітлюють різні аспекти підготовки студентів-хореографів і розвитку їхньої сценічної виразності. Зокрема, науковиця Л. М. Червонська проаналізувала особливості професійної підготовки студентів-хореографів у контексті сучасної вищої школи, підкресливши необхідність інтеграції класичних методів і новітніх педагогічних технологій.

Вона також зазначила, що формування сценічної виразності вимагає комплексного підходу, де технічні вправи поєднуються із завданнями на розвиток артистичності та сценічної культури [1].

У дослідженні Д. Петерсен проведено аналіз зміни експресивності руху під впливом акторського тренінгу. Автор довів, що систематичне впровадження акторських вправ розширює амплітуду рухів, підсилює невербальну експресію та сприяє формуванню більш переконливого сценічного образу [2].

Розвиток теоретичних засад питання здійснили В. Сабодаш, А. Демешук і Д. Курілов, розглянувши педагогічну модель постановника як ключовий чинник розвитку творчої ініціативи виконавця. Дослідники запропонували багаторівневу систему виховання, що включає створення квазіпрофесійних ситуацій, делегування частини постановочних завдань студентам та обговорення результатів у колективі [3].

Цінним для розуміння теми є крос-секційне дослідження М. Урбан, О. Песут та К. Урбан, де на вибірці з 360 студентів було доведено, що задоволення базових психологічних потреб (автономія, компетентність, зв'язок) впливає на креативну продуктивність опосередковано через внутрішню мотивацію й усвідомлення цінності творчості. Отримані результати мають практичне значення для побудови педагогічних стратегій, орієнтованих на підтримку внутрішньої мотивації студентів [4].

В оглядовій статті М. Біасутті узагальнив погляди викладачів на використання імпровізації у танцювальній освіті. Було встановлено, що імпровізаційні практики формують гнучкість мислення, стимулюють асоціативну уяву та допомагають студентам виробити індивідуальний виконавський стиль [5]. Розглянувши сценічну пластику в контексті акторського мистецтва, О. Абрамович та А. Кудренко підкреслили її роль як мосту між технікою руху та художньою інтерпретацією.

Автори рекомендують упроваджувати пластичні етюди в навчальні програми як засіб розвитку сценічної свободи [6].

Розробку методики формування хореографічних умінь через систематичну роботу з класичним танцем здійснено в статті О. В. Бикової. Дослідниця обґрунтувала, що саме класична техніка створює фундамент для розвитку сценічної виразності та формує професійну дисципліну виконавця [7]. Натомість у навчальному посібнику О. Бігус та ін. систематизовано основи теорії і практики сучасного танцю та наголошено на важливості поєднання технічних, імпровізаційних і композиційних завдань для підготовки універсального виконавця [8].

Інтеграція креативних підходів у процес підготовки магістрів-хореографів стали об'єктом аналітичної розвідки О. М. Пархоменко. Авторка визначила, що поєднання індивідуальної і колективної творчої роботи формує готовність студентів до складних сценічних завдань та розвиває їхню виконавсько-режисерську компетентність [9].

Важливою для розуміння теми стала наукова розвідка С. Доу, Х. Лі та Л. Джі, які дослідили взаємозв'язок розвитку творчого та інноваційного мислення в хореографії. Було доведено, що системне тренування в постановочній діяльності й аналіз власних рішень стимулює вміння студентів створювати оригінальні композиції [10]. Окремі аспекти теоретико-методичних засад формування виконавсько-сценічної майстерності майбутніх фахівців розкрила Ю. О. Ростовська. У статті наголошено на важливості включення до освітнього процесу сценічної практики та публічних виступів як засобів формування сценічної культури [11].

Отже, на основі аналізу розглянутих джерел встановлена наукова прогалина, яка полягає у відсутності системної моделі інтеграції технічної, психологічної і творчо-імпровізаційної підготовки студентів-хореографів в єдину педагогічну стратегію. Наявні праці переважно розглядають окремі аспекти, але не пропонують комплексного підходу, що поєднує всі ці елементи та враховує психологічну підтримку і формування внутрішньої мотивації. Таким чином, заповнення цієї прогалини доповнює існуючу наукову базу, пропонуючи цілісну систему педагогічних стратегій, яка не тільки розвиває сценічну виразність, але і формує у студентів здатність до свідомого проектування власного виконавського стилю й ефективної взаємодії у колективі.

Мета статті полягає у висвітленні особливостей формування педагогічних стратегій розвитку сценічної виразності у студентів-хореографів, з акцентом на роль педагога, методи стимулювання творчої індивідуальності та засоби колективної сценічної практики.

Для досягнення мети дослідження було поставлено наступні завдання:

1. Розкрити роль педагога як постановника та наставника в процесі формування сценічної виразності та індивідуального стилю виконавця.
2. Проаналізувати активні педагогічні методи та інструменти, спрямовані на розвиток творчої індивідуальності, креативного мислення і сценічної культури майбутніх хореографів.
3. Дослідити педагогічні стратегії, орієнтовані на формування навичок командної роботи, відповідальності за спільний результат та підготовку студентів до публічних виступів і професійної сценічної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Розкриття проблеми дослідження доцільно почати з визначення ролі педагога як постановника та наставника творців образу.

Суттєва роль у формуванні виразності належить викладачам-хореографам, які виступають постановниками і наставниками творчої ініціативи.

Останні дослідження демонструють, що пріоритетними завданнями педагога в хореографічній освіті є поєднання технічного навчання з розвитком художньої виразності [3].

Зокрема, педагог має виконувати цілу низку завдань, які охоплюють технічну та художньо-креативну підготовку студента.

1. Формування танцювальних вмінь і технічних навичок. Це включає поетапне оволодіння позиціями, па, комбінаціями та складними зв'язками, відпрацювання координації і точної моторики. Важливо, щоб педагог у цьому контексті застосовував методи диференційованого навчання, тобто коли складність завдань зростає відповідно до рівня підготовки, а техніка не ізолюється від музичної та емоційної складової виконання.

2. Розвиток фізичних якостей і контролю над тілом. Тут мова йде про цілеспрямоване тренування гнучкості, сили, витривалості та пластичності, включаючи елементи хореографічної гімнастики та техніки релізу. Викладач має навчати студентів усвідомленого руху, показуючи, як уникати перевантажень і травм, пояснюючи біомеханіку танцю, а також формувати правильну поставу та дихання.

3. Активізація творчої уяви, фантазії та здатності до імпровізації. Для цього доречні вправи на створення асоціативних образів, робота з музикою різних стилів, завдання на миттєву зміну настрою та динаміки руху. Такий підхід допомагає студентові знаходити власну інтонацію руху та розвивати індивідуальний виконавський почерк, що є основою сценічної переконливості.

4. Сприяння вдосконаленню сценічної виразності. Педагог має навчати студентів не лише техніці, але і принципам побудови сценічного образу, тобто роботі з поглядом, мімікою, жестами, просторовими акцентами. Систематичні репетиції із публічними показами, аналіз відеозаписів виконань і колективні обговорення сценічних завдань формують у студентів навички сценічної присутності та вміння комунікувати з глядачем.

Важливим компонентом стратегії є також психологічна підтримка студентів, що сприяє їхній сценічній сміливості. Задоволення базових психологічних потреб, як-от автономія, компетентність і відчуття зв'язку, значно підвищує креативність хореографа та зменшує надмірний перфекціонізм [4]. Наприклад, М. Урбан, О. Песут та К. Урбан за допомогою моделі структурних рівнянь довели, що задоволення базових психологічних потреб саме по собі не підвищує креативність, а діє опосередковано через внутрішню мотивацію й усвідомлену цінність творчості. Натомість ефект потреб на креативну продуктивність був повністю медійований цими двома чинниками, тоді як вплив внутрішньої мотивації лише частково медіювався цінністю творчості.

Автори використали чотири вербальні креативні тести та продемонстрували, що поєднання психологічної підтримки, формування мотивації і підкреслення значущості творчої діяльності забезпечує найвищі результати у виконанні завдань, що прямо вказує на важливість цих компонентів у стратегіях розвитку сценічної виразності студентів [4].

Підтримка внутрішньої мотивації стимулює студента пробувати нове і відчувати себе впевненіше на сцені. Педагог може застосовувати методи заохочення самостійності, наприклад, делегувати завдання з пошуку та розробки художнього рішення, залучати студентів до режисерської роботи над номером тощо. Такий підхід формує готовність до творчого пошуку й експерименту в майбутніх постановках [4].

Отже, на нашу думку, педагог у цьому контексті діє як режисер, оскільки він допомагає студенту знаходити авторський стиль і розкривати індивідуальний образ. У своїй роботі викладач поєднує організаційно-методичну компетентність із підтримкою художньої свободи студента. Як зауважують автори, ефективна постановочна діяльність ґрунтується на поєднанні технічної майстерності з індивідуальною інтерпретацією [3; 5; 6]. У результаті студент не тільки засвоює технічний матеріал, але і навчається творити власний художній образ. При цьому педагог передає знання й одночасно стимулює виконавців до експерименту та самовираження.

Після визначення ролі педагога й окреслення психологічних засад підтримки творчого потенціалу студентів логічним наступним кроком є аналіз практичних інструментів, які дозволяють реалізувати ці завдання на рівні навчального процесу. Оскільки лише технічної і мотиваційної бази недостатньо для формування виразного сценічного образу, потрібні цілеспрямовані методики, що активізують креативність, навчають гнучко мислити та переводять навчання зі сфери репродуктивного виконання в площину творчого пошуку.

Саме тому доцільно розглянути комплекс активних педагогічних прийомів, що формують сценічну виразність у студентів-хореографів (таб. 1).

Таблиця 1

Активні педагогічні методи і інструменти формування творчої індивідуальності й сценічної культури майбутніх хореографів

Методи чи інструмент	Мета застосування	Конкретні приклади вправ і завдань	Очікувані результати для студента
Імпровізаційні практики	Розвинути гнучкість мислення, здатність	– «Танцювальні діалоги»: двоє студентів імпровізують рухи як форму невербальної розмови.	– Зростає спонтанність і свобода руху.

Методи чи інструмент	Мета застосування	Конкретні приклади вправ і завдань	Очікувані результати для студента
	швидко адаптувати рух під музику та ситуацію; розкріпачити тіло	<ul style="list-style-type: none"> – Вправи на зміну динаміки: виконання знайомої комбінації у трьох темпах (повільно, в природному темпі, максимально швидко). – Імпровізація на задану емоцію або музичний фрагмент. – Вправи на використання простору: рух у колі, по діагоналі, з мінімізацією та максимізацією амплітуди. 	<ul style="list-style-type: none"> – З'являється власний виконавський почерк. – Підвищується здатність до миттєвої реакції у сценічній ситуації. – Розвивається відчуття простору та музичності.
Проектна діяльність	Навчити студентів самостійно створювати хореографічні образи, працювати з драматургією та стилем	<ul style="list-style-type: none"> – Постановка міні-композиції на 1-2 хвилини за власним вибором музики та сюжету. – Розробка номеру для групи з розподілом ролей (соліст, ансамбль, дует). – Використання елементів різних стилів (наприклад, класична основа й елементи модерну). – Інтеграція сценографії: продумування простору, костюму, світла. 	<ul style="list-style-type: none"> – Формуються навички самостійного художнього пошуку. – Розвивається вміння структурувати хореографічний матеріал. – Студент вчиться приймати режисерські рішення та працювати з колективом. – Зростає впевненість у власних творчих можливостях.
Рефлексивні обговорення	Виробити навичку аналізу власного та чужого виконання, розуміння сильних і слабких сторін	<ul style="list-style-type: none"> – Перегляд відеозаписів виступів із колективним аналізом. – «Щоденник танцівника»: короткі письмові нотатки після кожного заняття про власні відчуття та труднощі. – Групові дискусії після показу роботи: студенти формулюють, що вдалося передати, а що варто доработувати. – Порівняння з професійними записами видатних виконавців. 	<ul style="list-style-type: none"> – Розвивається критичне мислення та самоаналіз. – З'являється вміння сприймати конструктивну критику без втрати мотивації. – Формується здатність коригувати власну техніку та подачу образу. – Підвищується сценічна впевненість завдяки усвідомленому контролю над результатом.

Методи чи інструмент	Мета застосування	Конкретні приклади вправ і завдань	Очікувані результати для студента
Синергетичне поєднання методів	Створити комплексний ефект, де технічна майстерність, креативність і сценічна культура розвиваються одночасно	<ul style="list-style-type: none"> – Поєднання імпровізації із подальшим аналізом у групі. – Виконання проектних робіт з наступною презентацією й обговоренням. – Індивідуальні завдання з імпровізації, які стають основою для створення міні-постановки. 	<ul style="list-style-type: none"> – Формується цілісна сценічна виразність. – Зростає колективна взаємодія та вміння працювати в ансамблі. – Техніка та художня інтерпретація взаємно підсилюють одна одну. – Студенти стають готовими до сучасних сценічних форматів (конкурси, перформанси, експериментальні постановки).

Джерело: вдосконалено авторами на основі аналізу [1–5; 12].

Отже, аналіз наведених методик засвідчив, що їхня ефективність полягає не лише в тренуванні окремих умінь, а у створенні динамічного навчального середовища, де студент стає співтворцем процесу.

Синергетичний ефект проявляється в здатності цих підходів одночасно розвивати креативність, сценічну впевненість і навички колективної взаємодії. Важливо, що така система працює як інструмент професійної соціалізації, коли студенти вчаться приймати творчі рішення в умовах групової роботи, відчують відповідальність за результат і поступово переходять від пасивного відтворення рухів до свідомого проектування власної виконавської стратегії. Це означає, що головна цінність методів полягає не в кількості вправ, а у формуванні сценічного мислення, здатного адаптуватися до різних жанрів і форматів сценічної практики.

Розвиток творчої виразності на рівні індивідуальних завдань і проектів є лише одним із кроків до формування повноцінного сценічного образу. Для майбутнього хореографа не менш важливою є здатність інтегрувати власну креативність у роботу ансамблю, де результат залежить від злагодженості дій всіх учасників. Саме колективна взаємодія дозволяє перевести імпровізацію, проектну роботу та рефлексію в площину реальної сценічної практики, де студент вчиться не лише виконувати технічно складні комбінації, але і підтримувати партнерів, синхронізувати рух, дотримуватися драматургії номеру та працювати з простором сцени. Тому наступним важливим напрямом стає аналіз педагогічних стратегій,

спрямованих на формування навичок командної роботи та підготовки до публічних виступів.

Робота в ансамблі чи групі є важливою для формування артистичності. Педагогічні стратегії охоплюють організацію спільних постановок і репетицій, під час яких студенти вчаться взаємодіяти та виражати себе в групі. Методика роботи з хореографічним колективом передбачає систему вправ і завдань, що сприяють особистісному зростанню кожного учня. Зокрема, окремі методичні посібники пропонують завдання, які активізують процеси саморозвитку особистості в мотиваційному, ціннісному та когнітивному аспектах [13]. Такі вправи допомагають студентам усвідомити власні творчі мотиви та розвинути відповідальність за спільний сценічний результат. Важливими є *квазіпрофесійні моделюючі ситуації*, під час яких студенти виконують ролі, наближені до реальних сценічних та організаційних функцій (соліст, керівник репетиції, асистент постановника). Це створює умови для усвідомлення власної відповідальності за результат і вчить працювати в режимі професійної взаємодії.

Ефективними є також *завдання, що містять елемент новизни*, коли змінюється музичний супровід або просторові умови, що змушує колектив спільно шукати нові пластичні рішення. Педагог може делегувати студентам *самостійні підзавдання* – розробити фрагмент постановки, створити танцювальну комбінацію для окремої групи учасників, визначити образну лінію номеру. Після виконання таких завдань проводиться *групова дискусія* або розбір ситуацій, що формує у студентів навички рефлексії, конструктивної критики та спільного ухвалення творчих рішень [12;13].

Застосування цих вправ підсилює особистісну мотивацію, допомагає студентам усвідомити власні творчі цілі та відчутти значущість внеску кожного у кінцевий сценічний продукт. Як наслідок у колективі формується як технічна узгодженість, так і спільна ціннісна платформа, що забезпечує високий рівень художньої цілісності постановок та сприяє розвитку сценічної культури майбутніх хореографів.

Висновки. Педагогічні стратегії формування сценічної виразності у студентів-хореографів мають бути комплексними та міждисциплінарними. Як було з'ясовано, ефективне навчання охоплює ґрунтовне опанування класичної техніки та фізичної майстерності, інтеграцію акторської майстерності і режисерських навичок для розвитку образного мислення, підтримку творчої свободи в результаті заохочення імпровізації, проектної роботи та рефлексії, створення психологічно безпечного середовища, що сприяє експерименту і розвитку впевненості, систематичну роботу в колективі, а саме спільні постановки та виступи, що розвивають артистизм і невербальну комунікацію.

Отже, виконання цих завдань у рамках сучасного навчального процесу дозволяє поєднати технічну майстерність з індивідуальною художньою інтерпретацією. Завдяки таким практикам у майбутніх хореографів формується високий рівень сценічної виразності, адже вони навчаються передавати глибину змісту танцю та водночас зберігати свій унікальний художній почерк.

Література:

1. Червонська Л. М. Особливості професійної підготовки студентів-хореографів в умовах сучасної вищої школи. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. 2018. № 1. С. 255–259. DOI: <https://doi.org/10.31494/2412-9208-2018-1-1-255-259> (дата звернення: 28.09.2025).
2. Petersen D. Changes in expressive movement with actor training. *Body, Space & Technology*. 2009. Vol. 8, No. 1. DOI: <https://doi.org/10.16995/bst.129> (дата звернення: 28.09.2025).
3. Сабодаш В., Демещук А., Курілов Д. Педагог як постановник: моделі виховання творчої ініціативи у виконавця хореографічного твору. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2025. № 21. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.16876075> (дата звернення: 28.09.2025).
4. Urban M., Pesout O., Urban K. Investigating the relationship between need satisfaction and creative performance: Intrinsically motivated students value creativity. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*, 19(5), 977–987. DOI: <https://doi.org/10.1037/aca0000672> (дата звернення: 28.09.2025).
5. Biasutti M. Improvisation in dance education: teacher views. *Research in Dance Education*. 2013. Vol. 14, No. 2. P. 120–135. DOI: <https://doi.org/10.1080/14647893.2012.761193> (дата звернення: 28.09.2025).
6. Абрамович О., Кудренко А. Сценічна пластика в контексті сучасного акторського мистецтва. *Мистецтвознавство*. 2019. № 9 (73). DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-9-73-29> (дата звернення: 28.09.2025).
7. Бикова О. В. Формування хореографічних умінь та навичок у студентів-хореографів засобами класичного танцю. *Академічні візії*. 2023. № 24. URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/644> (дата звернення: 28.09.2025).
8. Сучасний танець: Основи теорії і практики : навч. посіб. / О. Бігус та ін. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 264 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/9732> (дата звернення: 28.09.2025).
9. Пархоменко О. М. Інтеграція креативних підходів до виконавсько-сценічної майстерності магістрів-хореографів у процесі фахової підготовки: теоретичний аспект. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя*. 2024. № 2. С. 101–107. URL: <http://lib.ndu.edu.ua/dspace/handle/123456789/3726> (дата звернення: 28.09.2025).
10. Dou X., Li H., Jia L. The linkage cultivation of creative thinking and innovative thinking in dance choreography. *Thinking Skills and Creativity*. 2021. No. 41. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2021.100896> (дата звернення: 28.09.2025).
11. Ростовська Ю. О. Формування виконавсько-сценічної майстерності майбутніх фахівців з хореографії у закладах вищої освіти України. *Психолого-педагогічні науки*. 2023. № 2. С. 142–147. URL: <http://lib.ndu.edu.ua/dspace/handle/123456789/3041> (дата звернення: 28.09.2025).

12. Плахотнюк О. А. Методика викладання хореографії: навч. програма. ЛНУ ім. І. Франка, факультет культури і мистецтв, кафедра режисури та хореографії. 2019. 15 с. URL: <https://kultart.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/06/NPND-Metodyka-vykladannya-khoreohrafi-1.pdf> (дата звернення: 28.09.2025).

13. Мартиненко О. Методика роботи з хореографічним колективом: теорія і практика: підручник для здобувачів першого рівня вищої освіти. Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2020. 390 с. URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi77/0057299.pdf> (дата звернення: 28.09.2025).

References:

1. Chervonska, L. M. (2018). Osoblyvosti profesiinoi pidhotovky studentiv-khoreohrafiiv v umovakh suchasnoi vyshchoi shkoly [Features of professional training of choreography students in the conditions of modern higher education]. *Naukovi zapysky Berdianskoho derzhavnogo pedahohichnogo universytetu*, (1), 255–259. Retrieved from <https://doi.org/10.31494/2412-9208-2018-1-1-255-259> [in Ukrainian]

2. Petersen, D. (2009). Changes in expressive movement with actor training. *Body, Space & Technology*, 8(1). Retrieved from <https://doi.org/10.16995/bst.129>

3. Sabodash, V., Demeshchuk, A., & Kurilov, D. (2025). Pedahoh yak postanovnyk: modeli vykhovannia tvorchoi initsiatyvy u vykonavtsia khoreohrafichnogo tvorcu [Teacher as director: Models of nurturing creative initiative in the performer of a choreographic work]. *Pedahohichna Akademiia: Naukovi zapysky*, (21). Retrieved from <https://doi.org/10.5281/zenodo.16876075> [in Ukrainian]

4. Urban, M., Pesout, O., & Urban, K. (2024, February). Investigating the relationship between need satisfaction and creative performance: Intrinsically motivated students value creativity. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*. Retrieved from <https://doi.org/10.1037/aca0000672>

5. Biasutti, M. (2013). Improvisation in dance education: Teacher views. *Research in Dance Education*, 14(2), 120–135. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/14647893.2012.761193>

6. Abramovych, O., & Kudrenko, A. (2019). Stsenichna plastyka v konteksti suchasnoho aktorskoho mystetstva [Stage plasticity in the context of modern acting art]. *Mystetstvoznavstvo*, 9(73). Retrieved from <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-9-73-29> [in Ukrainian]

7. Bykova, O. V. (2023). Formuvannia khoreohrafichnykh umin ta navychok u studentiv-khoreohrafiiv zasobamy klasychnoho tantsiu [Formation of choreographic skills and abilities of choreography students through classical dance]. *Akademichni vizii*, (24). Retrieved from <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/644> [in Ukrainian]

8. Bihus, O., Manshyn, O., Kondratiuk, D., Mova, L., Zhuravlova, A., Herts, I., Donchenko, N., & Batieieva, N. (2017). *Suchasnyi tanets: Osnovy teorii i praktyky: navch. posib.* [Contemporary dance: Fundamentals of theory and practice: Textbook]. Kyiv: Vydavnytstvo Lira-K. Retrieved from <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/9732> [in Ukrainian]

9. Parkhomenko, O. M. (2024). Intehratsiia kreatyvnykh pidkhodiv do vykonavskostenichnoi maisternosti mahistriv-khoreohrafiiv u protsesi fakhovoi pidhotovky: teoretychnyi aspekt [Integration of creative approaches to performing-stage skills of master's degree choreographers in the process of professional training: Theoretical aspect]. *Naukovi zapysky*

NDU im. M. Hoholia, (2), 101–107. Retrieved from <http://lib.ndu.edu.ua/dspace/handle/123456789/3726> [in Ukrainian]

10. Dou, X., Li, H., & Jia, L. (2021). The linkage cultivation of creative thinking and innovative thinking in dance choreography. *Thinking Skills and Creativity*, 41, Article 100896. Retrieved from <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2021.100896>

11. Rostovska, Yu. O. (2023). Formuvannia vykonavsko-stsenichnoi maisternosti maibutnikh fakhivtsiv z khoreografii u zakladakh vyshchoi osvity Ukrainy [Formation of performance and stage skills of future choreographers in higher education institutions of Ukraine]. *Psykhologo-pedahohichni nauky*, (2), 142–147. Retrieved from <http://lib.ndu.edu.ua/dspace/handle/123456789/3041> [in Ukrainian]

12. Plakhotniuk, O. A. (2019). *Metodyka vykladannia khoreografii: navchalna prohrama* [Methods of teaching choreography: Curriculum]. Lviv: LNU im. I. Franka. Retrieved from <https://kultart.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/06/NPND-Metodyka-vykladdannia-khoreografii-1.pdf> [in Ukrainian]

13. Martynenko, O. (2020). *Metodyka roboty z khoreorafichnym kolektyvom: teoriia i praktyka: pidruchnyk* [Methods of working with a choreographic team: Theory and practice: Textbook]. Melitopol: Vydavnychiy budynok Melitopolskoi miskoi drukarni. Retrieved from <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi77/0057299.pdf> [in Ukrainian]